

Keller Márkus *A szocializmus építése. Az állami lakásépítés 1945 után* című akadémiai értekezése új vizsgálati szempontok alapján, nagy időintervallumot áttekintve, szisztematikusan mutatja be az államszocialista korszak lakáspolitikájának problémakörét. Disszertációjának újdonsága és fő értéke a lakhatással kapcsolatos aktorok, szakterületek, diskurzusok egymással kölcsönhatásban álló rendszerként való kezelése, mely módszer új következtetésekre ad lehetőséget. A lakhatással kapcsolatos statisztikák, az állami lakáspolitiká sztereotípiái és szervezeti keretei, a lakhatásról folyó szakértői diskurzusok, és a lakásüggyel kapcsolatos rendeletek külön-külön jónéhány publikáció tárgyát képezik, de szintetizáló áttekintés mindeddig nem készült.

A szerző imponálóan széles forrásanyagot tárt fel, nem csupán a korabeli sajtót ismeri, de belső, levéltárban megőrzött jelentéseket, kimutatásokat is vizsgált. Elmondható tehát, hogy relatív teljes képet kapunk a korabeli lakásügyi vitákról. A lakhatás tudományos vizsgálata, jellegénél fogva, elkerülhetetlenül komplex megközelítést igényel, így a szerző, nemcsak társadalom és politikatörténeti, hanem, szociológiai és építészettörténeti módszerekre is támaszkodott eddigi munkáiban, éppen úgy, ahogyan ezt a mostani akadémiai doktori értekezésében is tette.

A jelölt igyekezett megmutatni az „államszocialista lakáspolitiká” lényegi elemeit, belső feszültségeit valamint az ideológia, az ideologikus elvárások és a mindennapi élet gyakorlata közötti feloldhatatlan ellentmondásokat. Nem csak az egyes korszakok közötti különbségek válnak nyilvánvalóvá, hanem az is, hogy a pártvezetés folytonos mérlegelésre, újratervezésre kényszerült, amikor a miniszteri rátermettséget illetően dönteni volt kénytelen a szakértelem és a párthűség között.

Az értekezés további fontos erénye, hogy a jelölt rendkívül világosan érvel, folyamatosan segíti olvasóját. Az elméletnek és az empiriának összekapcsolása dinamikussá teszi a szöveget. Kisebb-nagyobb aránytalanságok észlelhetők helyenként. Így például a statisztika történetével, szerepével kapcsolatos részek túlírtak tűnnek, miként a miniszteriális vezetés és a vezetők portréi is, ugyanakkor a statisztikusoknak, szociológusoknak, építészeknek a biográfiája hiányzik. További kritikai észrevétel, hogy a lakásban élő, az azt használó ember kevésbé markánsan jelenik meg. Ez alól leginkább a kísérleti lakótelepekkel, az életmódkísérletekkel foglalkozó, esettanulmányyszerű részek jelentenek kivételt. Érdemes lett volna az értekezésnek keretet adó kutatási kérdéseket még valamivel pontosabban és egyértelműbben megfogalmazni és markánsabban jelezni azt is, hogy a lakásépítés nem állami szegmensei és aktorai, még pontosabban az állami lakásépítés, a lakáspolitiká és a magán lakásépítés viszonya nem vagy csak érintőlegesen képezik az elemzés tárgyát. Mindemellett egy historiográfiai áttekintést érdemes lett volna az olvasó orientálására a bevezetőbe építeni.

Mindent egybevetve a dolgozat fontos új adatokat tartalmazó, összefüggéseket feltáró, a tárgyalt problematika mélyebb megismerését segítő, új tudományos eredményeket felmutató mű. Ennek alapján a bizottság javasolja a jelölt számára a nagydoktori cím odaítélését.